

Idėjų dirbtuvės-diskusija

„Kokie viešojo ir nevyriausybinių sektoriaus bendradarbiavimo veiksmai padėtų skirtingoms visuomenės grupėms išlikti atsparioms ir įveikti krizines situacijas?“

Dirbtuvių tikslas – pasikalbėti apie atsparumo reiškinių ir kartu atrasti konkrečius veiksmus, kurie padėtų dar labiau sutelkti bendruomenes ir pastiprinti tarpusavio pasitikėjimą.

Kontekstas

Šiuo metu rengiamas [2026-2027 m. Atviros Vyriausybės planas](#), kurio tikslas – kartu su visuomene, nevyriausybėmis organizacijomis, asociacijomis ir kitomis suinteresuotomis grupėmis išsikelti dvejų metų atvirumo plėtros tikslus.

Atviros Vyriausybės darbo grupė nutarė, kad viena iš prioritetinių teminių sričių šiam planui – pilietinės erdvės stiprinimas. Atsižvelgiant į tai, kad dabartiniame geopolitiniame bei globalių iššūkių kontekste visuomenės atsparumas tampa vis dažniau ir plačiau linksnuojama sąvoka, o pats reiškinys reikalauja pilietinės visuomenės susitelkimo, buvo pasirinkta kalbėti būtent apie tai. Idėjų dirbtuvėse buvo diskutuojama tiek apie viešo ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimą, tiek apie pagalbą konkrečioms visuomenės grupėms stiprinant atsparumą. Atsparumas šiuo atveju buvo suvokiamas kaip socialinis atsparumas, t. y. bendruomenių gebėjimas susidoroti su ir atsigauti po ekonominių, politinių ar gamtos iššūkių. Pagrindinis klausimas, keltas dirbtuvių metu – **kaip padėti žmonėms padėti sau?**

Idėjų dirbtuvių eiga

Dirbtuvėse dalyvavo 30 įvairių ministerijų, įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų atstovų. Dirbtuves moderavo Paulius Godvadas.

Dirbtuvių pradžioje buvo pristatytas Atviros Vyriausybės veiksmų plano tikslas ir jo rengimo logika. Renginio fasilitatorius pristatė **4 atsparumo principus** bei **7 atsparumo stiprinimo bendruomenėje gaires** (žr. žemiau).

Po pristatymų, dalyviai pasiskirstė į keturias grupes, kuriose tarpusavyje diskutavo kokio stiprinimo reikėtų konkrečiai visuomenės grupei ar grupėms bei kokie ir kieno veiksmai galėtų padėti tokiam stiprinimui atsirasti.

4 atsparumo principai

Nr.	Principas	Paaškinimas
1.	Bendruomenės atsparumo stiprinimas yra sudėtingas uždavinys.	<ul style="list-style-type: none">• Nėra vieno recepto ar lengvai identifikuojamų svarbiausių veiksnių;• Kartais atsparumas auga ir neauginamas, o kartais – ne;• Atsparumas veikia ir kitus bendruomenės gyvavimo aspektus.
2.	Bendruomenės atsparumo stiprinimas yra ilgalaikis įsipareigojimas.	<ul style="list-style-type: none">• Tai nėra trumpalaikis projektas, kuris reikalauja staigių pokyčių;• Atsparumui reikalingi ilgalaikiai sprendimai, siekiant nuolatinio gebėjimų augimo.
3.	Bendruomenės atsparumo stiprinimas yra efektyvumo įgalinimas.	<ul style="list-style-type: none">• Atsparumui svarbu žmonių <i>jau turimi gebėjimai ir resursai</i>, nesusitelkiant ties tuo, ko trūksta;• Nors problemos ir trūkumai – svarbu, tačiau svarbiau gerosios praktikos ir sėkmės istorijos.
4.	Bendruomenės atsparumo stiprinimas yra skirtingų sričių išmanymo junginys.	<ul style="list-style-type: none">• Atsparumui reikalingas įvairių sričių atstovų įsitraukimas siekiant bendrų tikslų.• Nėra paprastos ir akivaizdžios vieno požiūrio tiesos kai veikiama tokiame neapibrėžtame lauke.

7 atsparumo stiprinimo bendruomenėje gairės:

1. Stiprinti bendruomenės gebėjimą suprasti situaciją ir komunikuoti.
2. Stiprinti asmenų, šeimų ir organizacijų autonomiją.
3. Plėtoti ir būti tinkluose (socialinis kapitalas).
4. Stiprinti refleksiją ir grįžtamąjį ryšį.
5. Kurti palaikymą ir prašyti palaikymo.
6. Pastebėti ir pripažinti reikšmingas pastangas bei pasiekimus.
7. Kurti ir stiprinti atsparumo auginimo išmanymą.

Kūrybinių dirbtuvių rezultatai: kas buvo akcentuota?

Patikimos ir lengvai suprantamos informacijos sklaida yra svarbus atsparumo veiksnys

- Pastebėta, kad gyventojai ne visada yra linkę patys aktyviai pasidomėti ar įsitraukti į veiklas, skirtas atsparumo stiprinimui. Nepaisant to, kad jau esama nemažai informacijos apie pvz., išvykimo krepšį ar civilinę saugą bei įvairius kursus, ji nėra visiems lengvai prieinama ar vienodai suprantama. Diskusijoje akcentuota, kad svarbu skirti **papildomo dėmesio gyventojų informavimui**: svarbu juos **informuoti per įvairias komunikacijos priemones, kuriomis jie pasitiki** bei **pritaikyti informaciją pagal skirtingus poreikius** ir galimybes (pvz., kur kreiptis pagalbos turint specialių poreikių).
- Vis dar trūksta ugdymo ir švietimo **priemonių skirtų lavinti kritinį mąstymą ir gebėjimą atpažinti dezinformaciją**. Šios priemonės matomos kaip svarbi visuomenės atsparumo stiprinimo dalis, tačiau teigiama, kad jos turi būti pritaikytos skirtingoms grupėms., pvz., senjorams, vaikams, studentams ir moksleiviams, žmonėms su negalia ir pan.
- Nepaisant informacijos gausos, nemaža **dalis visuomenės vis dar jaučiasi nepakankamai informuoti** apie pvz., civilinę saugą, nežino kur tokios informacijos ieškoti arba į ką konkrečiai kreiptis. Gyventojai nežino apie įvairių organizacijų teikiamas galimybes, kursus ar užsiėmimus, tuo tarpu organizacijos teigia, nesulaukiančios pakankamai susidomėjimo.

Socialiniai ryšiai – svarbūs, todėl verta ieškoti būdų kaip juos sutvirtinti

- Diskusijų metu kalbėta apie **vietos lyderių rolę stiprinant atsparumą**: seniūnai, seniūnaičiai, vietos bendruomenių pirmininkai, bažnyčios, dienos centrai ir kitos įstaigos galėtų būti labiau įtraukiami į atsparumo stiprinimo veiklas, geriau informuojami ir skatinami prisidėti prie atsparumą stiprinančių veiklų.
- Diskusijos ir įvairios **tiek formalios, tiek neformalios tinklaveikos galimybės** gali padėti gyventojams ir įvairių organizacijų atstovams vienas kitą geriau pažinti ir užmegzti ryšius, formuoti savitarpio pagalbos grupes. Tokios galimybės svarbios tiek savivaldos lygiu, skatinant savivaldybes geriau susipažinti su vietos organizacijomis ir bendruomenėmis, tiek pačių organizacijų viduje, bendruomenėse ir pan.

Papildomas dėmesys pažeidžiamoms visuomenės grupėms turėtų tapti integrali atsparumo stiprinimo dalis

- Atkreiptas dėmesys į skirtingų specifinių grupių poreikius, kurie galėtų būti labiau integruoti į atsparumo stiprinimui skirtas veiklas. Pavyzdžiui:
 - pasienio gyventojams reikalingos ilgalaikio poveikio programos ir priemonės, pritaikytos jų kontekstui;
 - Tautinės mažumos galėtų būti labiau įtraukiamos per projektus ar kitas veiklas;
 - Vaikams reikalingos atskiros švietimo priemonės, pritaikytos pagal jų amžių, brandą ir suvokimą;
 - Senjorams ypač reikalingos priemonės atskirti dezinformaciją;
 - Socialiai remtini asmenys gali būti itin pažeidžiami ir turėti labai specifinių poreikių (pvz., dėl būsto ar finansų);
 - Esant krizinei situacijai svarbu pagalvoti ir apie naminių gyvūnų priežiūrą ar evakuaciją.
- Standartizuotas pasiruošimas išlieka būtinas, tačiau svarbu, kad „atsparumo paketas“ būtų aiškus ir pritaikomas skirtingoms visuomenės grupėms.

Kituose puslapiuose pateikiama lentelė su 13 veiksmų, kurie galėtų prisidėti sprendžiant diskusijoje aptartas problemas.

Tolimesni žingsniai

Kūrybinės dirbtuvės „Kokie viešojo ir nevyriausybinių sektoriaus bendradarbiavimo veiksmai padėtų skirtingoms visuomenės grupėms išlikti atsparioms ir įveikti krizines situacijas?“ yra Atviros Vyriausybės plano rengimo dalis. Šiuo metu organizuojamos ir kitos tematinės diskusijos, kurių tikslas – nustatyti, kokių viešojo valdymo pokyčių reikia skatinant skaidrumą, atskaitomybę bei dalyvavimą, rengiant [2026-2027 m. Atviros Vyriausybės planą](#).

Gautos įžvalgos šių diskusijų bus apibendrintos ir pateiktos kartu su konsultacijos pasiūlymais [Atviros Vyriausybės darbo grupei](#). Ši grupė priims sprendimus dėl konkrečių veiksmų, kurie bus įgyvendinami ateinančius dvejus metus.

LIETUVOS
RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS
KANCELIARIJA

Kokie sprendimai siūlomi?

Nr.	Siūlomas veiksmas	Kaip jis galėtų būti įgyvendinamas?	Kurios visuomenės grupės bus paliečiamos?
1	<p>Sistemiška ir įvairialypė informavimo sistema: Svarbios informacijos sklaida vykdoma per kuo įvairesnius ir skirtingoms grupėms prieinamus informavimo šaltinius.</p>	<p>Įtraukti ne tik regioninę žiniasklaidą, bet ir seniūnus, seniūnaičius, įvairias organizacijas (pvz., religines), kurios galėtų efektyviai prisidėti prie su atsparumu susijusios informacijos sklaidos bendruomenėse per šių bendruomenių nariams patikimus šaltinius. Svarbu daug dėmesio skirti ne skaitmeninėms priemonėms regionuose.</p>	<p>Visos grupės, tačiau ypač daug dėmesio skiriant gyventojams, kurie nesinaudoja skaitmeninėmis priemonėmis ir gyvena atokiau nuo pagrindinių Lietuvos miestų.</p>
2	<p>Svarbios informacijos prieinamumas skirtingomis priemonėmis: Užtikrinama, kad įvairius, o ypač pažeidžiamus žmones, informacija apie pasirusimą krizinėms situacijoms pasiekia jiems suprantama ir lengvai prieinama forma.</p>	<p>Informacija turėtų būti pritaikyta visuomenės grupėms pagal poreikius:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Asmenims turintiems negalią: gestų kalba, brailio raštas, lengvai skaitoma kalba; - Tautinėms mažumoms: pritaikytas paprastesnis žodynas arba išversta į kelias pagrindines kalbas; - Senjorams: pritaikyta kalba; - Vaikams: pritaikyta kalba ir forma (pvz., animacijos, arba kuriama žaidybinių programėlių). 	<p>Neįgalieji, tautinės mažumos, senjorai, vaikai.</p>
3	<p>Aiškus bendruomeninis informacijos sklaidos modelis: Suformuojama aiški ir paprasta hierarchinė informavimo struktūra, kuri padėtų greitai ir efektyviai pasidalinti informacija bendruomenėse.</p>	<p>Kartu su savivalda, bendruomenės lyderiais, NVO, seniūnais ir seniūnaičiais bei kitomis (pvz., švietimo ar religinėmis) organizacijomis sudaromas struktūriškai aiškus informacijos dalinimosi tinklas, kuris būtų pasitelkiamas esant pavojingoms situacijoms.</p>	<p>Visos grupės įtraukiamos per vietos bendruomenes</p>

Nr.	Siūlomas veiksmas	Kaip jis galėtų būti įgyvendinamas?	Kurios visuomenės grupės bus paliečiamos?
4	<p>Praktinių pasirengimo priemonių standartizavimas pagal skirtingų visuomenės grupių poreikius:</p> <p>Suformuojamas ir plačiu mastu taikomas pasirengimo standartas, veikiant kartu su vietos bendruomenėmis.</p>	<p>Gali būti rengiamos VRM arba KAM, bendradarbiaujant su SADM ir NVO bei vietos bendruomenėmis.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Išvykimo krepšio standartas, pritaikomas pagal poreikius ir galimybes; - Parengties instrukcijos, atsižvelgiant į geografinę vietovę, konkrečius grupių poreikius ir specifinės pagalbos poreikį (pvz., reikalinga gyvūnų globa, speciali priežiūra asmenims su negalia ir pan.) <p>Būtinųjų poreikių užtikrinimo sistema bendruomenėse: maistas, vanduo, medikamentai, drabužiai, transportas, ryšiai.</p>	<p>Visos grupės, bet daugiau dėmesio skiriama:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Asmenims su negalia ar ypatingos priežiūros reikalaujančiomis ligomis; - Senjorams; - Vaikams; - Socialiai remtiniams ir/arba skurdą patiriantiems asmenims; <p>Pasienio gyventojams (spec. pasiruošimas esant padidintos rizikos teritorijose)</p>
5	<p>Bendruomenių autonomijos stiprinimas per poreikių analizę:</p> <p>Kiekviena bendruomenė įsivertina savo pasirengimo lygį ir nusistato spragas.</p>	<p>Bendradarbiaujant su savivalda ir vietos bendruomenėmis, atliekama vietinių išteklių, rizikų ir galimybių analizė. Tokiu būdu bendruomenės įsivertina savo pasirengimą ir, matant spragas, gali imtis konkrečių veiksmų.</p> <p>Gali būti atliekamos apklausos, konsultacijos, stebėseną pagal nustatytą metodiką.</p>	<p>Visi gyventojai per savivaldybes, seniūnijas, bendruomenes, kaimo vietas.</p>

Nr.	Siūlomas veiksmas	Kaip jis galėtų būti įgyvendinamas?	Kurios visuomenės grupės bus paliečiamos?
6	<p>Viešų įstaigų ir vietos bendruomenių ar organizacijų ryšių stiprinimas: Stiprinami ryšiai tarp savivaldos, seniūnų ir kitų vietos bendruomenių atstovų.</p>	Organizuojamos tinklaveikos ar kitos bendradarbiavimo veiklos savivaldybėse, įtraukiant įvairias vietos bendruomenes, seniūnijas ir aktyviai veikiančias organizacijas.	Savivaldybių ir vietos bendruomenių atstovai.
7	<p>Socialinių ryšių stiprinimas ir tarpusavio pagalbos tinklų plėtra: Remtis į jau veikiančias organizacijas ir skatinti naujų socialinių tinklų susiformavimą. Tai gali apimti kaimynysčių, tarpusavio pagalbos ar kitokius tinklus, ypač atsižvelgiant į skirtingas visuomenės grupes.</p>	Skirtingos visuomenės grupės įtraukiamos joms priimtinais būdais, pvz., per saugios kaiminystės tinklus, bendruomenių pagalbos struktūros, vietinės iniciatyvos grupes.	Visos grupės įtraukiamos joms priimtinais būdais.
8	<p>Civilinės saugos ir atsparumui reikalingų gebėjimų integravimas į švietimo sistemą</p>	<p>Galimybės įgyti atsparumui reikalingų kompetencijų mokykloje ar studijų metu: civilinės saugos ir pilietinio pasipriešinimo žinios, atsparumo stiprinimo kursas (pvz., universitete galimybės užskaityti kreditus).</p> <p>Mokymai organizuojami per studentų organizacijas ar atstovybes.</p>	Studentai ir vyresnių klasių mokiniai. Ypač daug dėmesio skiriama studentams, kurie šiuo metu yra per mažai įtraukiami grupė.

Nr.	Siūlomas veiksmas	Kaip jis galėtų būti įgyvendinamas?	Kurios visuomenės grupės bus paliečiamos?
9	<p>Kritinio mąstymo ir atsparumui reikalingų gebėjimų stiprinimas: Skirtingų visuomenės grupių švietimas įvairiais klausimais, pvz., dezinformacijos, įvairių rizikų atpažinimo, reikalingų gebėjimų ugdymo ir pan.</p>	<p>Grupių švietimas skirtingais būdais ir per jiems priimtinus kanalus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Senjorai: paprastos pamokos ar straipsneliai skirtinguose leidiniuose, mokymai kaip atpažinti dezinformaciją, socialinės reklamos ir pan. - Jaunimas ir akademinė bendruomenė: kursai, moduliai atsparumo klausimais. <p>Ikimokyklinio amžiaus ir pradinių klasių vaikai: civilinės saugos ir pirmosios pagalbos pradmenų diegimas per žaidybines situacijas, animaciją, dirbtuves, istorijų pasakojimą, patyriminę veiklą. Rengiant programas įtraukiama su vaikais dirbančių NVO patirtis, psichologų ekspertizė.</p>	<p>Senjorai, jaunimas ir akademinė bendruomenė, vaikai.</p>
10	<p>Teisinio reguliavimo pritaikymas ekstremalioms situacijoms.</p>	<p>Pastebėta, kad teisinis reguliavimas yra nepritaikytas krizinėms situacijoms – esama perteklinių ribojimų, kurie sudaro barjerus norint prisiimti atsakomybę už rizikos reikalaujančius veiksmus.</p>	<p>Aktyvūs ir krizių metų linke prisiimti riziką asmenys.</p>
11	<p>Nacionalinis judėjimas „Būk atsparus – pažink kaimyną!”: Judėjimas skirtas paskatinti visus Lietuvos gyventojus aktyviau susipažinti su savo aplinkoje esančiais žmonėmis, kad prireikus, kiekvienas žinotų kaip gali vienas kitam padėti.</p>	<p>Judėjimas gali būti inicijuojamas kartu su keliomis aktyviomis NVO, įskaitant šaulius, skautus, senjorų organizacijas, vietos bendruomenės grupes ir pan. Pradžioje išbandoma panaši susitikimų forma, kuri vėliau gali būti pritaikoma su skirtingomis organizacijomis, bendruomenėmis ir pan.</p>	<p>Visos grupės įtraukiamos per vietos bendruomenes ar organizacijas, kurių veikloje aktyviai dalyvauja.</p>

Nr.	Siūlomas veiksmas	Kaip jis galėtų būti įgyvendinamas?	Kurios visuomenės grupės bus paliečiamos?
12	Diskusijų ciklas apie bendruomenių pasiruošimą ir gebėjimus	Inicijuojamas diskusijų ciklas kiekvienoje savivaldybėje kartu su NVO, kurio metu diskutuojama apie realius gyventojų pajėgumus patiems pasirūpinti savo poreikiais įvairiose situacijose.	Savivaldybės, nevyriausybinės organizacijos, bendruomenės
13	Atsparumo įsivertinimo įrankis	<p>KAM arba SADM iniciatyva parengiamas skaitmeninis ir popierinis atsparumo įsivertinimo įrankis.</p> <p>Klausimai turėtų būti orientuoti į socialinį atsparumą, pvz.:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kiek savo tiesioginių kaimynų pažįsti? -Kiek tavo bičiulių gali tau esant bėdai paskolinti pinigų? -Keliems ne savo šeimos nariams kuo nors reguliariai padėti? -Keliose NVO ar neformaliose žmonių grupėse reguliariai esi? <p>Atsakant į klausimus susiveda taškai, parodantys atsparumą arba trapumą ir pateikiamos paprastos rekomendacijos kaip būtų galima atsparumą dar pastiprinti.</p>	Visi gyventojai